

Læreplan i vg3 salmakerfaget

Fastsatt som forskrift av Utdanningsdirektoratet 15.juni 2021 etter delegasjon i brev av 13. september 2013 fra Kunnskapsdepartementet med hjemmel i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) § 3-4 første ledd.

Gjelder fra 01.08.2022

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Vg3 salmakerfaget handler om å tilpasse, nyskape og produsere utstyr til dagens bruk av hest. Gjennom praktisk arbeid i tradisjonelle og nye søm- og formingsteknikker for nyproduksjon og reparasjoner utvikler lærlingene kunnskap om sammenhengen mellom materialvalg og produksjon og forståelse av anatomisk og biomekanisk tilpassing til både hest og rytter. Faget skal utvikle yrkesutøvere som kan dekke behovet for salmakerarbeid til både tradisjonell og moderne bruk, og som fremmer dyrevelferden i hestesporten.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnet for opplæringen. Vg3 salmakerfaget skal ruste lærlingene til å utvikle produkter med utgangspunkt i bærekraft, kvalitet, kultur og historie. Lærlingene skal oppleve mestring og finne sin egen faglige identitet gjennom å utvikle håndlag og reflektere over håndverksutførelsen i arbeid med salmakerprodukter. Faget viderefører tradisjonell håndverkskunnskap og tar vare på ressurser for fremtiden. Videre bidrar faget til å skape respekt og forståelse for kultur- og naturarv, og på dette grunnlaget kan nye løsninger utvikles. Faget skal også bidra til å gi lærlingene kunnskap om arbeidsgivers og arbeidstakers plikter og rettigheter og om betydningen av trepartssamarbeidet, der arbeidsgiveren, arbeidstakeren og myndighetene jobber sammen for å utvikle faget og et bedre arbeidsliv.

Kjerneelementer

Håndverk og innovasjon

Kjerneelementet håndverk og innovasjon handler om å forstå sammenhengen mellom håndverkstradisjonen og utvikling av nytt utstyr til hest, rytter og kusk. Det innebærer å reparere og gjenskape eldre tradisjonelt utstyr og tilpasse dette til dagens hester. Videre handler kjerneelementet håndverk og innovasjon om hestens anatomi og biomekanikk med tanke på å utføre og utvikle salmakerhåndverket og å følge trender og behov i hestenæringen.

Materialforståelse og verktøy

Kjerneelementet materialforståelse og verktøy handler om å velge relevante materialer til salmakerproduktet som skal lages, og arbeidet som skal utføres. Det innebærer å forstå materialenes forskjellige egenskaper og velge og bruke ulike typer skinn og lær, tekstiler, stopningsmaterialer og beslag ut fra produktets bruksområde. Videre handler det om å velge og bruke verktøy ut fra arbeidet som skal utføres. Kjerneelementet handler også om å arbeide i

tråd med gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet som omfatter ergonomiske arbeidsstillinger og bruk av verneutstyr, datablad og bruksanvisninger som en integrert del av alt verkstedarbeid.

Anatomi, bruk og tilpassing

Kjerneelementet anatomi, bruk og tilpassing handler om å kjenne hestens anatomi og biomekanikk og å sy og tilpasse utstyr til hest, rytter og kusk. Videre handler det om å forstå sammenhengen mellom de ulike grenene av hestesporten og hvilke egenskaper utstyret skal ha for å hjelpe ekvipasjen i arbeidet. Det innebærer samarbeid med kundene og andre faggrupper for å lage og tilpasse utstyr etter behov og fysiske forutsetninger hos den enkelte ekvipasjen.

Markeds- og bedriftskunnskap

Kjerneelementet markeds- og bedriftskunnskap handler om å planlegge og organisere arbeidet for at det skal utføres effektivt, lønnsomt og sikkert. Det innebærer å ha forsvarlig og etisk omgang med hest og rytter, tett kontakt med kunder og etiske valg i kontakten med leverandører. Kjerneelementet handler også om å tilpasse og utvikle produkter og tjenester etter kundens behov og å beregne priser og vurdere arbeidsprosesser på en økonomisk god måte.

Tverrfaglige temaer

Folkehelse og livsmestring

I vg3 salmakerfaget handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å utvikle håndlag, gode arbeidsrutiner og evne til problemløsning og om å utvikle identitet og ta ansvarlige valg i eget liv og i skapende arbeid. Det handler også om hvordan man kan gi uttrykk for egne opplevelser, tanker og meninger i samarbeid med andre og i arbeidet med oppgaver innenfor salmakerfaget.

Bærekraftig utvikling

I vg3 salmakerfaget handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om å reflektere kritisk rundt valg av materialer, produksjonsmetoder, verktøy og maskiner i en etisk og bærekraftig produksjon og hvordan dette kan påvirke utslipp og miljøavtrykk. Det innebærer å legge vekt på produksjon av holdbare produkter der vedlikehold og reparasjon er mulig, og å videreutvikle og skape nye salmakerprodukter med god og varig kvalitet. Bærekraftig utvikling handler også om at faget er en del av arbeidet med å sikre verdens natur- og kulturarv.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i vg3 salmakerfaget innebærer å lytte til og gi respons i spontan og forberedt samtale. Det innebærer også å bruke fagspråk i kommunikasjon med kunder, leverandører, kolleger og andre samarbeidspartnere og å tilpasse kommunikasjonen til mottaker og formål. Lærlingene utvikler muntlige ferdigheter når de drøfter, reflekterer og presenterer produkter og metoder alene og i fellesskap.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i vg3 salmakerfaget innebærer å bruke fagspråk til å utforme tekster tilpasset mottaker og formål. Det innebærer også å lage arbeidsbeskrivelser og å presentere og dokumentere arbeidsprosesser gjennom tekst og visualiseringer til kunder, kolleger, leverandører og andre samarbeidspartnere. Videre innebærer det å utforske og reflektere over faglige emner og problemstillinger, bygge opp argumentasjon og revidere egne tekster.

Å kunne lese

Å kunne lese i vg3 salmakerfaget innebærer å finne og vurdere informasjon i faglitteratur, ulike tekster, arbeidsbeskrivelser, tegninger, bilder og illustrasjoner. Det innebærer også å sammenligne, tolke informasjon og trekke faglige slutninger ut fra kjent og ukjent fagstoff. Videre innebærer det å bruke kilder på en kritisk måte som lar seg etterprøve.

Å kunne regne

Å kunne regne i vg3 salmakerfaget innebærer å hente ut, beskrive og tolke informasjon fra et tallmateriale. Det innebærer å bruke og bearbeide informasjonen for å forstå og vise sammenhenger og å sammenligne og presentere resultater på ulike måter. Det innebærer også å måle opp, beregne størrelser, konstruere mønstre og rekonstruere former. Det innebærer også å gjøre økonomiske beregninger i forbindelse med pristilbud.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i vg3 salmakerfaget innebærer å bruke digitale ressurser til å innhente informasjon og å kommunisere og presentere eget arbeid. Digitale ferdigheter innebærer videre å vurdere, bearbeide og sammenstille informasjon, være kildekritisk og vise til kilder. Det innebærer også å utvikle etisk bevissthet og vise digital dømmekraft ved å følge regler og normer.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering vg3 salmakerfaget

Kompetansemål

Mål for opplæringen er at lærlingen skal kunne

- planlegge, gjennomføre, vurdere og dokumentere eget arbeid
- vurdere, lage og tilpasse holdbare, sikre og bærekraftige salmakerprodukter etter brukernes og hestens anatomi og biomekanikk
- utforske, gjøre rede for bruksområdene til ulike saler, seler og remtøy, i forskjellige grener av hestesporten og i ulike kulturer, og bruke dette i eget arbeid, i markedsføring, og i veiledning av kunder
- utforske bruk av hest i sport og arbeid, hest og rytters biomekanikk og forutsetninger for fysisk arbeid og bruke denne kunnskapen i eget arbeid
- samarbeide med kunden og andre faggrupper om valg av utstyr og tilpassing etter behov og fysiske forutsetninger for hest og rytter
- utforske salmakerfagets historie, tradisjoner og utvikling og dagens trender i hestesporten og anvende kunnskap om dette i eget arbeid og markedsføring
- eksperimentere med design, dekor, materialer, teknikker og ressursforvaltning og bruke denne kunnskapen i utvikling av nye produkter
- velge og bruke ulike stopningsmaterialer, tilpasse stopningen til hesten og gjøre rede for hvordan valg av oppbygging og stopping av saler og seletøy påvirker resultatet
- velge og bruke tradisjonelle håndverksteknikker ved reparasjoner og produksjon av salmakerprodukter
- anvende hånd- og maskinsøm tilpasset materialet og produktets bruksområde og gjøre rede for hvordan presisjon og nøyaktighet påvirker ønsket resultat
- velge ulike beslag ut fra bruksområder og egenskaper, montere disse og bruke ulike sammenføyningsteknikker på ulike materialer
- ta mål, lage maler, og gjøre innprøvinger og tilpassinger av salmakerarbeider i samråd med kunden
- velge og bruke egnede materialer til ulike produkter til dagens bruk av hest, kjenne materialenes bruksområder og vurdere dem med tanke på bærekraft, pris, kvalitet, sikkerhet og opprinnelse
- utføre rengjøring, reparasjon og vedlikehold, farging og etterbehandling av ulike typer lær, materialer og hesteutstyr, og gjøre rede for hvordan ulike valg påvirker gjenbruk og holdbarhet

- vurdere og utføre enkle reparasjoner i tre og metall ved restaurering og vedlikehold av tradisjonelt hesteutstyr og seletøy og ved skader på salbommer
- beregne tid og pris på egne produkter og tjenester og vurdere sammenhengen mellom materialvalg, produktivitet og lønnsomhet
- finne informasjon for å drøfte faglige spørsmål og problemstillinger og bruke kildene på en måte som lar seg etterprøve
- velge hensiktsmessige ergonomiske arbeidsstillinger
- anvende og vedlikeholde maskiner, verktøy og utstyr og følge gjeldende regelverk for helse, miljø og sikkerhet både på verkstedet og ute hos kunder
- arbeide etter regelverk og avtaler som regulerer arbeidsforholdet i faget, og gjøre rede for arbeidsgiverens og arbeidstakerens plikter og rettigheter

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og til å utvikle kompetanse. Lærlingene viser og utvikler kompetanse i vg3 salmakerfaget når de bruker kunnskaper, ferdigheter og kritisk tenkning til å løse arbeidsoppgaver i faget.

Instruktøren skal legge til rette for lærlingmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom varierte arbeidsoppgaver. Instruktøren og lærlingene skal være i dialog om lærlingenes utvikling i vg3 salmakerfaget. Lærlingene skal få mulighet til å uttrykke hva de opplever at de mestrer, og reflektere over egen faglig utvikling. Instruktøren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at lærlingene kan bruke veiledningen for å utvikle kompetansen sin i faget.

Vurderingsordning

Sluttvurdering

Før fagprøven må alle som ikke har fulgt normalt opplæringsløp, ha bestått en skriftlig eksamen laget ut fra læreplanen i faget. Eksamen utarbeides sentralt og sensureres lokalt. Eksamen skal ikke ha forberedelsesdel.

Opplæringen i vg3 salmakerfaget skal avsluttes med en svenneprøve. Alle skal opp til svenneprøven, som skal gjennomføres innenfor en tidsramme på sju til ni virkedager.